

9. Υγρά

(α) διαφορά από ‘κυρίως σύμφωνα’: απουσία αναταραχής στο ρεύμα του αέρα διαφορά (β) από ρινικά: ο αέρας περνάει από τη στοματική κοιλότητα

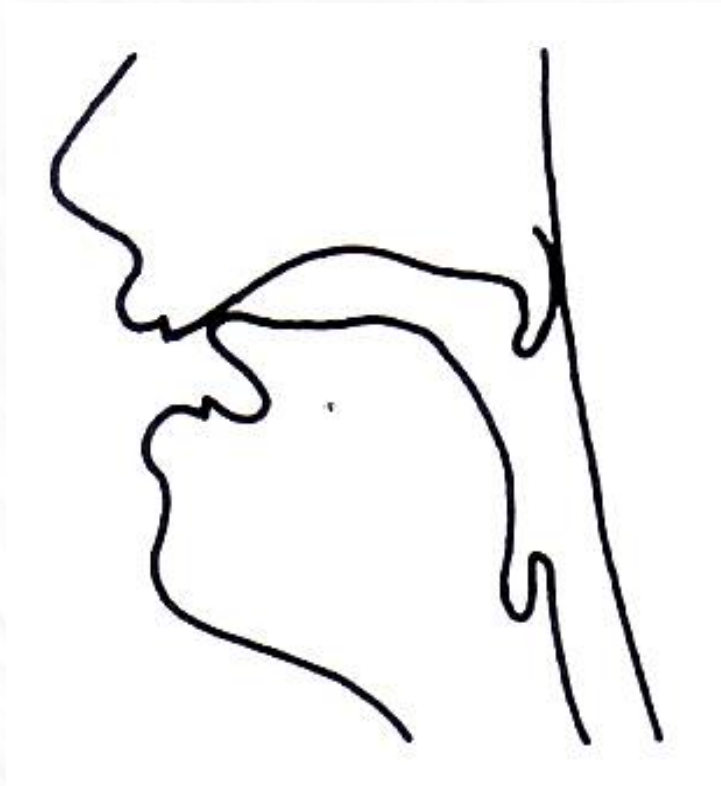
- επίσης: χαρακτηριστικά φωνηέντων
- δύσκολο να μελετηθούν / ‘ιμπρεσιονιστικός’ αλεξανδρινός χαρακτηρισμός

9.1. Υγρά πλευρικά 1. φατνιακό [l]

- Ακρη γλώσσας στα φατνία (αντίστοιχα με [n] ή [d])
- κλείσιμο στο κέντρο / αέρας ελεύθερος από τα πλάγια →
- φατνιακό υγρό πλευρικό σύμφωνο λέξης <λέω> : [l]

έλα [´ela]
Δύκος [´likos]

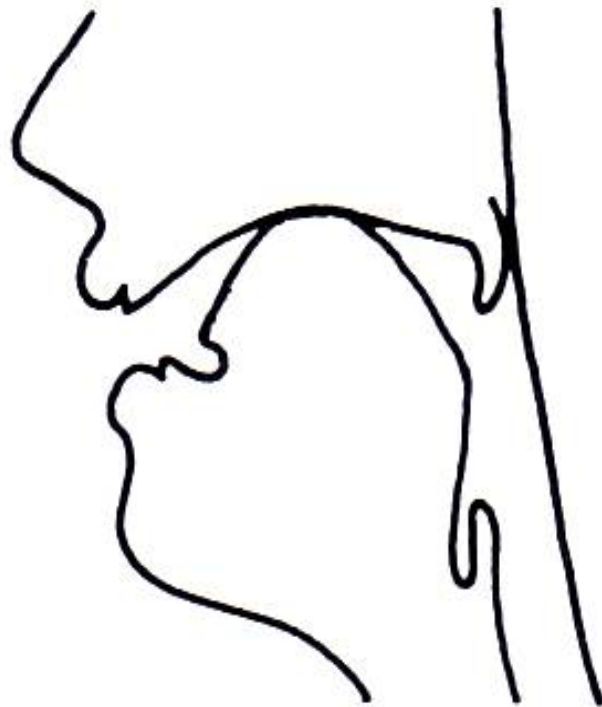
Ελένη [e´leni]
αλλού [a´lu]

9.1. Υγρά πλευρικά 2. ουρανικό [λ] ([λ])

- Ακρη γλώσσας στον ουρανίσκο (αντίστοιχα με [η] κλείσιμο στο κέντρο/ αέρας ελεύθερος από τα πλάγια →
- ουρανικό υγρό πλευρικό των λέξεων
- <ελιά> [e´la] <λιανά> [la´na]
- <ήλιος> [´ilos] <λαλιά> [la´la]
- <γυαλιά> [ja´la] <λιακάδα> [la´kaða]

υγρό, πλευρικό ουρανικό
[λ] ([λ])

ΟΥΡΑΝΩΣΗ ή ΟΥΡΑΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ (2)

προφορά ουρανικού [λ]:

λ+ άτονο *i* (δηλαδή ι, η, υ, οι, ει)
+άτονο ή τονισμένο φωνήεν, ΤΟΤΕ
το λ προφέρεται ως ουρανικό [λ]

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- **λιακάδα – [λα´καδα]**
- **δουλειά – [δουλ´α]**
- **αλλιώς – [α´λος]**
- **Αλλά: Ἑλλη [´eli] → δεν
υπάρχει άλλο φωνήεν μετά το i**
- **Ελένη [ele´ni] → » »**

- Λέμε ήλιος –[ΐλος] αλλά ήλιον [ΐλιον] ΓΙΑΤΙ;

ΠΡΟΒΛΗΜΑ με πολλούς φυσικούς ομιλητές της ελληνικής

- Όπως και με το [ɲ] αυτός ο κανόνας παραβιάζεται (Πβλ. Αμαλία από το τηλεοπτικό «Παραπέντε»).

9.1. Υγρά πλευρικά

3. υπερωικό [ɪ]

- Ακρη γλώσσας στα φατνία και ράχη υψωμένη προς την υπερώα (δευτερεύουσα άρθρωση) / κλείσιμο στο κέντρο / αέρας ελεύθερος από τα πλάγια →
‘υπερωισμένο [l]’ : **[[ɪ]]**
- αγγλικά: <all>, <ball>, <mall>
- τούρκικα, σλάβικα, νεοελληνικές διάλεκτοι

υγρό, πλευρικό, υπερωικό [[†]

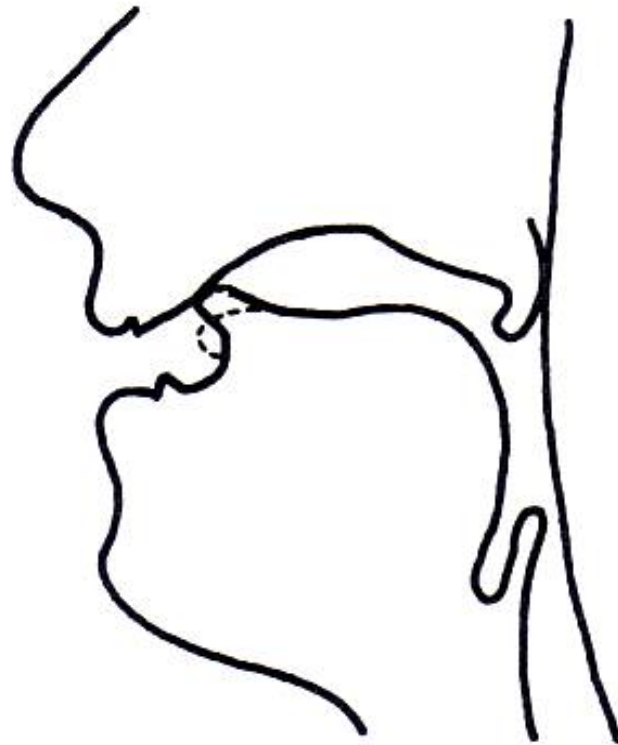

9.2. Υγρά παλλόμενα [r]

Ακρη γλώσσας στα πάνω φατνία τόσο χαλαρά
ώστε να πάλλεται από το ρεύμα του
αέρα → φατνιακό υγρό παλλόμενο
σύμφωνο: <ώρα> [´ora]

- Διαφορετικός αριθμός παλμικών κινήσεων → διαφορετικό είδος “ρ”
- Ελληνικά: ίσως δύο παλμικές κινήσεις

ελληνικό [r]

9.3. Διάφορα είδη “ρ”

- το πιο δύσκολο σύμφωνο να περιγραφεί, να επισημανθούν οι ιδιότητές του και να μαθευτεί από μικρά παιδιά και ξένους.
- (i) [r] με περισσότερους παλμούς από ελληνικά → ισπανικό [r] : **perro**=σκύλος
- (ii) [r] περισσότερο μακρό → ιταλικό [rr]: **ferro**=σίδερο

-

9.3. Διάφορα είδη “r”

- (iii) αμερικάνικο / ανακεκαμμένο [r̥]
- περισσότερο φωνηεντικός φθόγγος απ’ ότι τα άλλα υγρά / φωνήεν χρωματισμένο με [r]: π.χ.
- AmE sister [sistə r̥] ενώ
- BrE sister [sistə(r)]

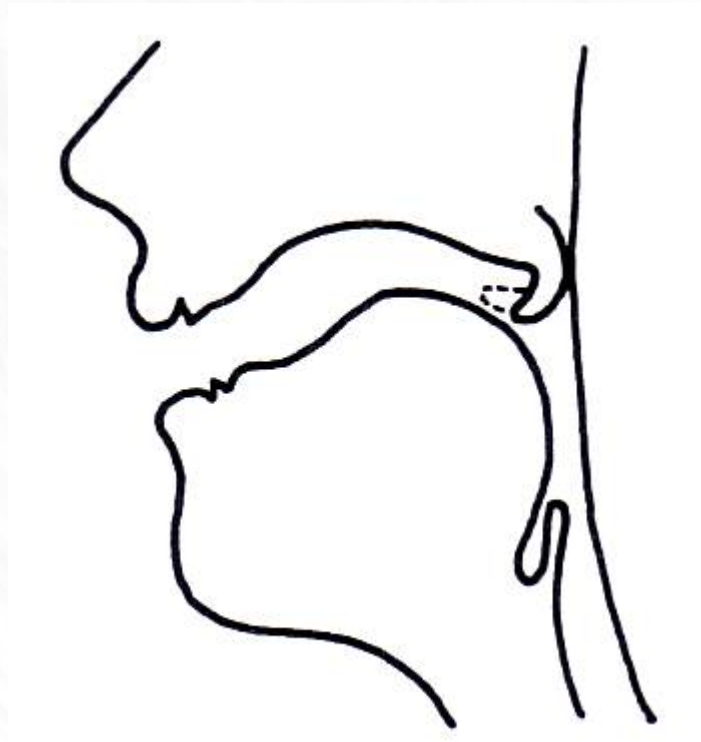
9.3. Διάφορα είδη “r”

(iv) [D] ή [r] : άκρη γλώσσας υψωμένη στα φατνία - ένα γρήγορο χτύπημα (‘flap’) → σύντομο ισπανικό ‘pero’ = ‘αλλά’

AmE [t] ή [d] μετά από τονισμένο φωνήεν :

teddy [ˈteri] **shut** up [ʃəɹəp]

9.3. Διάφορα είδη “r” (v) σταφυλικό παλλόμενο [R]

[β] ή [χ] (μικρό ελληνικό)

.....

αν και σήμερα στις ευρωπαϊκές γλώσσες
χρησιμοποιείται σταφυλικό μη παλλόμενο

[β] ή [χ]

(γαλλικά/ γερμανικά)

10. ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

- **10. 1. Δασέα σύμφωνα [p^h] [t^h] [k^h]**
- **Μετά την έκρηξη ενός άηχου κλειστού μπορεί να εξακολουθήσει για λίγο να περνάει αέρας από τη γλωσσίδα προτού κλείσουν οι φωνητικές χορδές για να αρθρωθεί το ακολουθούν φωνήεν. Έτσι παράγεται ένα άηχο κλειστό σύμφωνο που ακολουθείται από έντονο φύσημα αέρα, σαν σύντομο [h].**
- **Σημαντικά για αγγλικά/γερμανικά.**
- **ΝΕ: κυπριώτικα / τσακόνικα /ή στην αρχή λέξης σε emphatic pronunciation → [ˈp^h efto]**

10. ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

10.2. Δευτερεύουσα άρθρωση

- Βασική άρθρωση + κλείσιμο μικρότερου βαθμού κάπου αλλού στο στόμα.
- (α) ουρανικοποίηση: γλώσσα πολύ κοντά στον ουρανίσκο (συνηθισμένη στα ρώσικα): [pʲ pʲʹ]
- (β) υπερωικοποίηση: γλώσσα συγχρόνως και στην υπερώα: συμβολίζεται με [~] (tilde) στη μέση σ' όλα τα σύμβολα (δύσκολο να πληκτρολογηθεί)
- (γ) Χειλικοποίηση: άρθρωση συγχρόνως με στορογγύλεμα χειλιών: [kʷ] [pʷ] [dʷ] κτλ.

10. ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

10.3 Διπλά ή μακρά ή ενισχυμένα σύμφωνα [tt/ss/pp] ή [t:
s: p:]

- Ευρωπαϊκές γλώσσες → αλλού προφέρονται,
- πχ Anna → [anna] στα ιταλικά
- αλλού δεν προφέρονται, πχ αγγλικά
- ΝΕ → μόνο σε ΝΕ διαλέκτους προφέρονται. Π.χ
Ελλάδα : κυπριακά → [e'laða] ΚΝΕ → [e'laða]

ΟΥΡΑΝΩΣΗ ή ΟΥΡΑΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ **κυρίαρχο φαινόμενο της ΚΝΕ**

- **ΟΥΡΑΝΩΣΗ ή ΟΥΡΑΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ (1)**
- **ν + άτονο [i] (δηλαδή ι, η, υ, οι, ει) + άτονο ή τονισμένο φωνήεν ΤΟΤΕ το 'ν' προφέρεται ως ουρανικό [η]**
- **ΟΥΡΑΝΩΣΗ ή ΟΥΡΑΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ (2)**
- **λ+ άτονο i (δηλαδή ι, η, υ, οι, ει) +άτονο ή τονισμένο φωνήεν,**
- **ΤΟΤΕ το 'λ' προφέρεται ως ουρανικό [λ]**

ΟΥΡΑΝΩΣΗ ή ΟΥΡΑΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ (3)

ουράνωση μπορούμε να έχουμε στην ΚΝΕ και με ΚΑΘΕ σύμφωνο αρκεί να πληρούται η σύμβαση

- **σύμφωνο + άτονο [i] ή [e] + φωνήεν
τονισμένο ή άτονο**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- άδειος [´aðjos]
- παιδιά [pe´ðja]
- ιτιά [i´tʃa]
- τέτοιος [´tetʃos]
- κουμπιά [ku´mbja]
- πάπια [´papʃa]

- **βιάζομαι [ˈvʝazome]**
- **φιόγκος [ˈfʝoŋgos]**
- **ίσια [ˈisʝa]**
- **κεράσια [ceˈrasʝa]**
- **βαριά [vaˈrʝa]**
- **ποτήρια [poˈtirʝa]**

ΑΚΟΜΗ...

- **μοιάζω [´mjazo]**
(αλλά και [´mjazo] ή [´myazo])

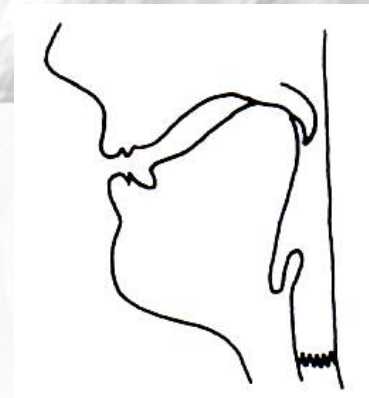
καμιά [ka´mja]

- **ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ**

- ***1. ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΒΓΑΛΕΤΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ;***
- ***ΕΧΕΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ;***

ΑΣΚΗΣΗ 1: συμπλήρωση κενών (cloze test)

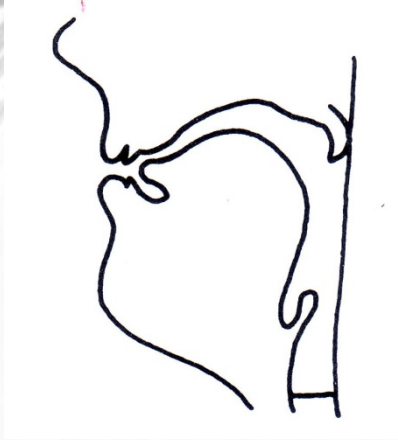
- **Περιγράψτε την προφορά των συμφώνων στη λέξη «άγχος»**
- **ΠΡΟΣΟΧΗ η προφορά είναι**
[´aŋxos]

- Πριν τελειώσει η προφορά του πρώτου φωνήεντος [a], η (1) _____ (2) _____ -ώνει, έτσι ώστε ο αέρας μπορεί να περάσει από τη (3) _____ (4) _____ . Αμέσως, η (5) _____ της γλώσσας πλησιάζει (6) _____ (7) _____ εμποδίζοντας τον αέρα να βγει από (8) _____ (9) _____ . Οι φωνητικές χορδές (10) _____ . Ακούγεται το σύμφωνο (11) _____ .

- Ύστερα η υπερώα (12) _____
εμποδίζοντας τον αέρα να βγει από
(13) _____ (14) _____.
Η (15) _____ της γλώσσας
χαμηλώνει και επειδή δεν εφάπτεται απόλυτα (16)
_____,
επιτρέπει την τριβή των (18) _____
του (19) _____. Οι φωνητικές χορδές
βρίσκονται σε θέση (20) _____.
Ακούγεται το σύμφωνο (21) _____.

- Τα χείλη είναι στρογγυλεμένα για την προφορά του φωνήεντος [o], ενώ η (22) _____ της γλώσσας πλησιάζει στο (23) _____ (24) _____, χωρίς όμως να το αγγίζει, για να παραχθεί το σύμφωνο (25)_____.

